

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I
INFORMACIÓ LOCAL

LA

FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL

NÚMERO 144

MAIG 1993

EDITA: AGRUPACIÓ
CULTURAL "LA FEMOSA"
CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDASEGONA ÈPOCA
DIPÒSIT LEGAL : L- 264-1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

Ajuntament d'Artesa de Lleida

Membre de:

 ACPC
Associació
Catalana
de la Premsa
Comarcal-----
Els articles que apareixen a
les planes de **LA FEMOSA**
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants

PÒRTIC

Ara fa vint-i-cinc anys que va esclatar a França la revolta estudiantil que hom coneix ara com el *Maig Francès* o el *Maig del 68*. Hom esperava que les conseqüències dels seus eslogans reivindicatius com: *prohibit prohibir* o *fem l'amor i no la guerra*, etc., que en surtís, a la llarga, una societat molt més justa, tolerant i oberta, però no, no va ser així. Allò va fracassar com va van fracassar tots els altres moviments contestataris que s'inspiraren en aquell maig, com per exemple, els *hippies*. Tot va quedar engolit pel **sistema**, per aquesta mena de cosa que la gent entenentada en diu **ordre**. Encara queden escorrualles o espurnes d'aquells moviments, és clar, ja que sempre hi ha hagut, sortosament, persones inconformistes i que han fet i fan tot el possible per no ser empassats pel *progrés* del capitalisme que tan bé ha sabut vendre el producte del benestar i del consumisme: *compreu, compreu, compreu...*

Ara tot sembla estar ben segur (lligat i beneït), res ni ningú no s'escapa del control, implacable i despietat, del poder del diner, i el més greu de tot és que, tots plegats, ens hi trobem bé, còmodes, dins d'aquest gran aparador de llumetes pampalluguejants i de tots els colors que no paren de fer-nos la guerxina tot convidant-nos a ser més dòcils, malgastadors i somniadors de cotxes llampants, discoteques o platges plenes de felicitat.

Si sou dels que encara dubteu d'entrar dins d'aquesta societat embogida per la febre del consumisme, per l'egoisme de no pensar en res més que en si mateixos, no tingueu por, feu el pas i ja veureu quantes coses hi ha aquí dins per a curar o apaivagar qualsevol remordiment o reivindicació, però compte: un cop fet el pas, ja res ni ningú us podrà salvar de l'alienació si no hi ha, ben aviat, un altre maig; un altre maig que pugui reixir a esmicolar tanta superficialitat, tants interessos vanals, tantes actituds i gustos poca solta...

Les actuacions duran el concert pels jubilats.

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

NOTES I NOTÍCIES / 4

POESIA / 8

Per Amado Gallart i Besora

LA MAR / 9

Per Noemi Iglésias

MOTS ENCREUATS / 10

Per M. N.

CARTES A UN PSICÒLEG

/ 12

Per Catxepet

MAIG DEL 93 / 14

Per Jomaes

PLÍTICS ETERNS / 15

Per A. Costafreda

AMB POQUES PARAULES / 16

Per Felip Gallart i Fenàndez

QUAN VA COMENÇAR A

PLOURE / 17

Per Pere Arnau

EL CAMP EN HORES

BAIXES / 18

Per Felip Solé

FOLKLORE ARTESENC / 19

Per A. C.

La portada.

Ballan les colles de Dolç Esforç i els infants de l'escola pública d'Artesa.

NOTES I NOTÍCIES

1er CAMPIONAT DE CATALUNYA D'AUTOCROS A ARTESA DE LLEIDA

El diumenge dia 2 de maig se celebrà a Artesa per primera vegada una prova d'autocros puntuable pel campionat de Catalunya.

L'escenari escollit per a dur a terme aquest espectacle automovilístic fou el circuit anomenat *Bassa del Pla*, on el grup d'Artesa de Lleida *Amics del Motor d'Artesa de Lleida*, tenen instal·lades les pistes d'autocros.

La festa s'inicià el dissabte dia 1 de maig, on al recinte esportiu es va donar la benvinguda a tots els participants i on el públic va poder veure els vehicles que participarien a les diferents modalitats d'autocros.

El diumenge al matí el circuit de la Bassa del Pla s'omplí de gom a gom de gent arribada de diferents indrets que venien a presenciar el 1er Campionat de Catalunya d'Autocros celebrat a Artesa de Lleida.

Pere Puiggros, saludan a l'afició.

FESTA HOMENATGE AL JUBILAT 1993

El dia 15 de maig, festivitat de Sant Isidre, se celebrà la *Festa-Homenatge al jubilat*, festa que se celebra a Artesa des de fa una bona colla d'anys.

La festa s'inicià a les 12 del migdia amb la celebració d'una cerimònia religiosa per a tots aquells que hi volgueren assistir. A la 1 del migdia, concentració de tots els jubilats a la Plaça Major, acompanyats dels grallers d'Artesa es dirigiren tots a la sala

de la Llar del Poble, on els esperava un bon aperitiu, durant el qual actuaren els grallers d'Artesa, les guitarres d'en Jordi Oró i Josep Besora, i les poesies compostes per Amado Gallart, tot presentat i ambientat de la mà de Felip Olomí.

A la tarda un recital de música i cant a càrrec de l'escola de música d'Artesa i Torregrossa, donà per acabada la *Festa-Homenatge al jubilat*.

La sortida dels jubilats de l'església cap a la Llar del poble.

25^è ANIVERSARI DEL GRUP SARDANISTA DOLÇ ESFORÇ

El diumenge dia 16 de maig, el grup sardanista d'Artesa de Lleida, va celebrar el vinticinquè aniversari de la seva creació, per la qual cosa organitzaren tot un seguit d'actes per tal de commemorar-ho com es correspon.

A 2/4 de 12 es va celebrar Missa Major, on els sardanistes feren diferents ofrenes, i on la *Cobla Juvenil de Bellpuig* va interpretar la *sardana d'Artesa de Lleida*, original d'en *Tomàs Gil i Membrado*.

A la 1 de migdia ballada de sardanes a la Plaça Major, amb la *Cobla Juvenil de Bellpuig*. Iniciaren la ballada els infants de l'escola pública d'Artesa de Lleida i el grup de *Sardanistes Dolç Esforç*, els quals malgrat els 25 anys passats varen mostrar estar encara en forma.

Tot seguit els sardanistes s'aplegaren en un dinar de germanor i a les 8 de la tarda un llarg sarau de ball per a tothom a càrrec del grup musical *Fan Fan i Claudinet*.

Col.laboraren en aquesta festa l'Excm. Ajuntament d'Artesa de Lleida, l'Agrupació Cultural La Femosa, La Comissió de Festes, i molt especialment en *Tomàs Gil i Membrado* qui va tenir la delicadesa de crear per aquesta data dues sardanes:

La sardana Artesa de Lleida
La sardana La Femosa

La colla dels "DOLÇ ESFORÇ" amb el Tomas Gil i el Ramon.

ELECCIONS GENERALS

El passat dia 11 de maig l'Ajuntament d'Artesa de Lleida, procedí mitjançant sorteig públic a l'elecció dels membres que han de formar part de la mesa electoral el proper dia 6 de juny amb motiu de la celebració de les *Eleccions Generals 1993*, donant el següent resultat:

Titulars

President.- **Imma Vilalta i Benet**
1^r Vocal. - **M Àngels Drudis i Morillo**
2ⁿ Vocal.- **Mercedes Vega i Cano**

Suplents

Del President.- **Elionor Vilalta i Benet**
Del President.- **Benjamí Mor i Nosas**
Del 1^r Vocal.- **Ramon Iglésias i Olomí**
Del 1^r Vocal.- **J. R. Escuer i Calaveras**
Del 2ⁿ Vocal.- **M. Cèlia Puig i Sol**
Del 2ⁿ Vocal.- **Manuel Grau i Farré**

VISITA PASTORAL DEL BISBE

El Bisbe de Lleida **Ramon Malla**, va efectuar tres visites a la nostra població, els dies 23 d'abril (Sant Jordi), 27 d'abril (Mare de Déu de Montserrat), i 1 de maig (Sant Josep Obrer).

Els actes més destacats de les quals foren: Visita al grup de gent gran al Casal Parroquial el dia 23, ofrena floral a càrrec dels nens del col·legi el dia 28 i realització del sagrament de la confirmació el dia 1 de maig.

Les nostres segones mans
valors de la nostra cultura
corones del nostre cor

Difícil ser un gran home
 gaudir d'orgull i corona
 si et manquen els sentiments
 i no tens una gran dona!

Siguem tots bons catalans
 valorant les nostres dones!
 són reines del cor i mans,
 ajuntem nostres corones!

Nostra sardana volguda,
 corona meravellosa,
 sent per tots reconeguda
 com la rotllana formosa!

La que ens uneix i ens festja
 i si et sents tu catalana
 sense cap mena d'enveja,
 estimaràs la sardana.

Ets tan joiosa sardana
 com la dolça senyoria
 de la dona catalana
 que m'omple d'alegria

Amado Gallart i Besora

L'espurna de la vida
el nostre avi
el cercle enllestit

Nostra llar, neix un infant,
 llarga vida per davant,
 s'ha fet pare, després avi,
 aquell marrec d'infant;

amb penes i alegries,
 ha viscut com ha pogut,
 ha cremat el temps lluitant, el
 nostre avi tan volgut,

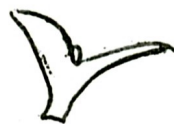
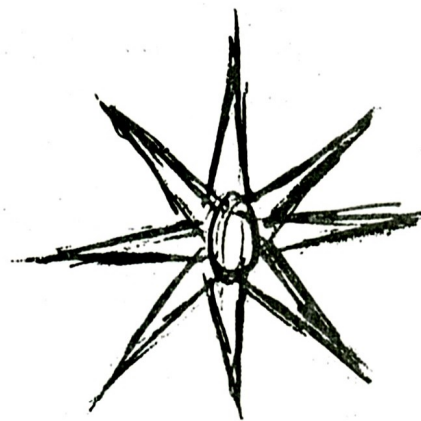
enguany, s'ha fet més vellet,
 i aquella llarga vida,
 que tenia per endavant,
 li ha passat, com un llampec!

Amado Gallart i Besora

La Mar

Gran mar d'esperança
 tu que busques, ma enyorança,
 tu que sents el meu esperit
 i que penses en l'oblit.
 No reculis dins la vida
 fes-la gran i reunida,
 dóna-li l'orgull que espera
 per a ser gran noticiera.
 Tu que veus els pescadors
 que són grans coneixedors,
 que t'ajuden en les coses?
 per preparar les teves noses?
 I t'estenen el gran vel
 que fa que et reuneixis amb el cel.
 Gran mar d'esperança
 tu que busques ma enyorança,
 que la vida a tu t'espera
 que la mort, ja queda enrera.

Noemí Iglésias, 13 anys

MOTS ENCREUATS

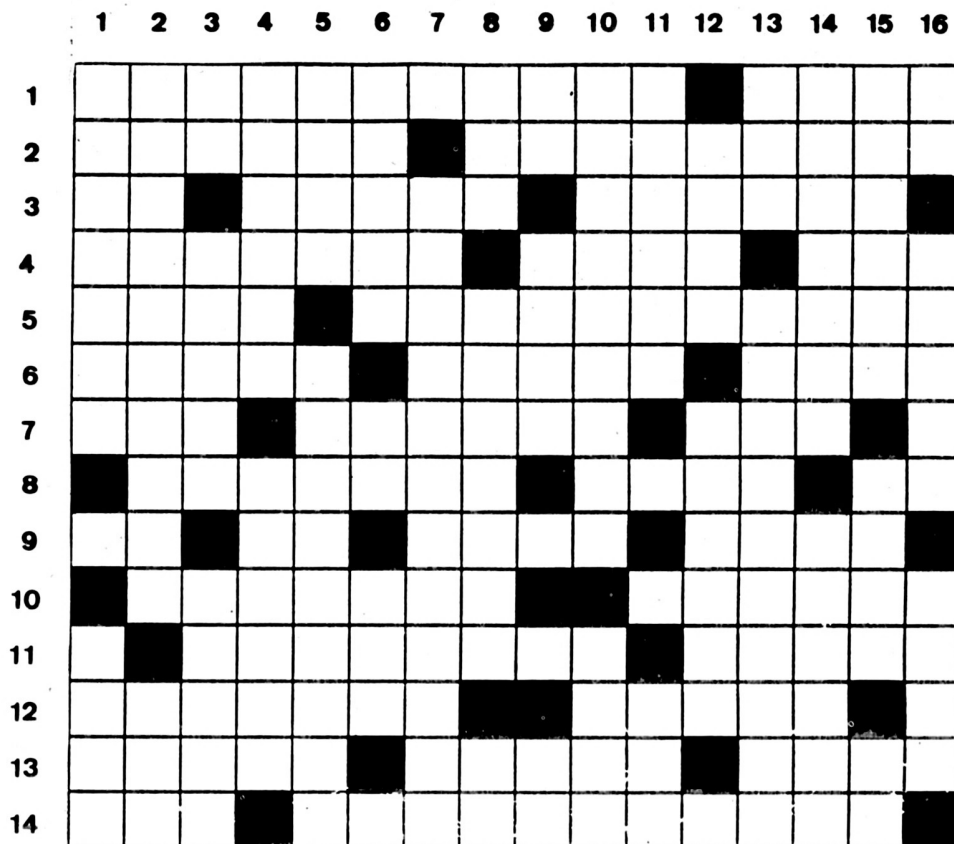
HORIZONTALS

1-. Art de menjar bé. Fer un d'això, és sopar o be dinar. 2-. La tradició diu que allí s'aturà l'arca de Noé. Relativa a la nutrició. 3-. Consonant repetida i doble. Les cinc vocals desgavellades. Al revés, produeixi indignació. 4-. Nom d'home. Al revés, en plural, remugant que estira el carro del Papa Noel. Pot ser una pedra o un nom d'home. 5-. Prefix llatí que significa *igualment*. 6-. Ricart ... (Girona 1890-1973) escultor noucentista català. Per a guardar els ous. Al revés ciutat d'Aragó, capital de la mateixa província. 7-. Al revés, entrant marítim a la costa. Si és elèctrica serveix per a executar condemnats. Ànec. Cinquanta. 8-. Nom de dona. Profeta bíblic. 31416. 9-. Article femení. Prefix grec que significa *igual en nombre*. Sant tot capgirat. Època de l'era terciària. 10-. Al revés, petit braser per a escalfar el llit. Permesa per la llei, legal. 11-. Vocal. Al revés, post flexible per a fer salts, normalment a la piscina. Al revés, deixar de viure. 12-. Inclini, tombi cap a un costat. Al revés, Empresa Nacional de Autocamiones, S.A. Vocal. 13-. Olor agradable. Negatiu fotogràfic. Nom d'una vall molt catalana. 14-. Petita enclusa d'orfebreria. Tornaran a activar.

VERTICALS

1-. En femení, de Galícia. Cinquanta. Temps viscut. 2-. De colors variats. Duració

de temps indefinida. 3-. Societat Anònima. Precedit de Sant Pere, antic municipi del Ripollès. Definició d'enciclopèdia; forma erròniadel prefix grec *icos* que vol dir àcid eicosànic. 4-. Facin trons. Al revés, figura poètica que escarneix un tipus social. 5-. Paraula anglesa que l'empren molt els aviadors. Causar, produir. 6-. blas de ... (1916-1979) poeta basc en llengua castellana. Article contracte. Consonants. la segona. 7-. Consonant. Una definició física, branca de la física que estudia els fenòmens que es produeixen en tot moviment entre un cos i un fluid. 8-. Ultimament es parla molt d'ella i dels seus cascos blaus. Definició de la genètica que vol dir encreuament. Dues lletres de la numeració romana. 9-. Si no diu ni això és que no diu res. Al revés, capital del Baix Camp. La primera. Consonant. Impost totalitari. 10-. Que segueix un itinerari. Cotxe de lloguer. 11-. Pot ser de Lleida o pot ser d'Onca. Vocal. Símbol del litre. Al revés, forma imperativa del verb anar. 12-. Al revés, opti per l'una o l'altra cosa. Acatarà. Vocal. 13-. Poseu art però tot desgavellat. Fer ús de la raó, raonar. 14-. Relativa a Pirros. Fruita rodona de color vermell. 15-. Aparells de locomoció aèria. Acció de tocar amb els llavis. Al revés, símbol del sodi. 16.- Adjectiu possessiu femení. Argila refractària de color blanc. Conclusió de les oracions cristianes tot i que és una paraula hebrea.

SOLUCIÓ

HORIZONTALS

- 1- Gastronomia. Apat. 2- Ararat. Nutritiva. Reactivaran.
- 3- L'Oièau. Irriti. 4- Leandre. Rens. Roc. 5- Equi. Orquestrina. 6- Guino. Quera. Oscala.
- 7- Air. Cadira. Oca. 8- Natàlia. Nabí. Pi. 9- La. Is. Nsat. Eocè. 10- Maridet. Licita. 11- E. Trampoli. Morir. 12- Decanti. Enasa. E. 13- Aroma. Clixé. Aran. 14- Tas.

VERTICALS

- 1- Gallega. L. Edat. 2- Arlequinat. Era. 3- Sa. Auira. Eicos. 4- Tronin. Maldit. 5- Raid. Ocasional. 6- Otero. Al. Rpt. E. 7- N. Aerodinàmica. 8- Onu. Quíasma. Lc. 9- Mu. Reus. A. R. It. 10- Itinerari. Taxi. 11- Artesa. A. L. Ves. 12- Tril. Obeira. A. 13- Atr. Raciocinar. 14- pírrica. Cirera. 15- Avions. Petó. An. 16- Ta. Caolí. Amén.

Cartes a un psicòleg

Senyor metge:

Ja hem fet la prova dels 6 mesos sense teràpia directa, sense contactes amb vostè, i què val que li digui...

Com sempre, els meus discursos muts (crec que en diuen soliloquis, d'això, eh?), els amics que s'atreveixen amb mi, el veure la vida i no entendre-la, pse!...

Home, aprofundint una mica, aprecio això sí, que he passat 6 mesos sense tenir la necessitat de confessar-me amb vostè, he trencat la dependència mèdica... és a dir, estic com al principi; però no era per això que jo vaig recórrer a vostè ja de fer 3 0 4 anys.

Jo vull ser normal, amb *nòvia*, festes, alegria; si convé i m'excedeixo fins i tot m'atreveria a arribar al *frenesí*, a la disbauxa excessiva, però al menys poder entrar en la normalitat de no quedar-se com un babau mirant els cotxes per la carretera, ni somniar en una vida idíllica a les muntanyes blaves que es veuen al fons de Grealó.

I li demano: hi arribaré mai a aquesta normalitat?. De fet aquesta pregunta ja la hi fet qui sap quantes vegades!. És igual, passant balanç d'aquesta temporada, li diré que tal com vam quedar he intentat buscar *nòvia*. Vostè ja sap que si bé no sóc una cosa lletja, no n'és fàcil de parlar amb les noies; ja ho hem discutit

moltes vegades... En fi, ara no sé on vaig; total, res de *nòvia*, ni de contactes, ni escalfaments, i com crec que és natural, la meva fogositat s'ha resolt d'altres maneres.

Sóc capaç d'explicar això, ara i així, oerquè a mesura que vaig escrivint em vaig empenyant amb la meva sort; si estigués serè fòra incapaç de parlar d'això de la sexualitat individual. És una qüestió molt íntima, mal vista, pecaminosa, posseeix tots els defectes imaginables, però és el darrer recurs. I de vegades tinc l'estranya sensació que tothom que ho menysprea i ha passat, fins i tot els psicòlegs com vostè. No veu que surt fins a les pel·lícules de la tele.

El que li volia dir també és que aquest reans subim i, marnual, per entendren's, encara em fa més mal. Jo humilment crec que el meu mal no val la imaginació ni els somnis; quantes vegades m'ha dit vostè que he de tocar de peus a terra? Doncs amb aquesta sortida íntima de la fogositat, la imaginació hi té un paper fonamental i ja hi tornem a ser. Com val que em cuci?.

De vegades, al bar llegint els diaris, ja llegeixo, anuncis que t'ofereixen trobar-te amb la persona de la teva vida. Ja he estat temptat de provar-ho... però a la fi em surt la por. Una por inexplicable, de pensar, i si aquesta persona de la *meva* vida és com jo, què farem, com diré que no m'interesa, com

desfer el que estarà amanit per una Agència solvent, com tirar-me enrera si ja hauré dit

- que sóc seriós, discret i amb necessitat d'afecte.

No veu, ja torno a fer el tirabuixó i a relligar-me.

D'anar a festes i divertir-me, en aquests 6 mesos, també ho he intentat i me n'he sortit, no victoriós, però me n'he sortit. Això sí, els dilluns i els dimarts, m'agafa un dolor fort cap a la part del fetge, que precisament com vostè és metge, potser en sap alguna cosa.

Ja em dirà, a la fi, com veu els resultats d'aquests 6 mesos experimentals.

Finalment, li vull comentar que començo a descreure d'això de les cartes a la revista; ara resulta que hi ha gent que en llegir-la riuen força. Això no és ser solidari amb la gent que pateix. Sort en tinc, per altra banda, que es veu que no saben qui és el que les escriu, qui és el malalt, i això em fa pensar que deuen pensar en molta gent capaç d'escriure cartes de raresa, per tant, molts possibles malalts, molts possibles rarets. Això, em consola.

Catxepet

Instants del concert que van oferir l'escola de música d'Artesa

MAIG DEL 93

Aquest maig del 93 no tindria res que el diferenciés d'altres maigs, si no fos que es compleixen 25v anys d'aquell recordat per alguns maig del 68. Un maig que a més de florir amb tota mena de flors i de colors, també va florir amb l'esperit de la joventut les flors més boniques i que no són altres que les dels ideals contra una societat corrupta.

Han passat 25 anys. El capital occidental no ha baixat la guarda i ens bombardeixa dient-nos que els ideals progressistes no són res més que utopies. Que el món tan sols es mou amb el treball, la competitivitat i els diners, sense voler reconèixer d'altres valors que de segur ens omplirien molt més el cor i la nostra vida.

la finalitat és ben pal.lesa i impedir per tots els mitjans que prenguem consciència solidària, impedir que arribi el dia o sigui un altre maig florit on tots els marginats (incloent-me jo mateix com a pagès) ens rebel.lem contra totes les marginacions, en contra de tots els poderosos de coll blanc, que ens fan engolir, empassar, menjar marginació. Mitjançant el llenguatge intel.ligible dels polítics de torn i el rentat de *coco* han pogut aconseguir aquesta societat podrida, que tot deu en aquest món desprecio i renego de tot el món.

Els vells desprecien els joves els joves els vells, els de la ciutat els del camp, els del camp la ciutat, etc., etc, (els poders fàctics), no volen que els joves tinguin iniciatives pròpies, que pensin per ells mateixos. L'únic que volen és tenir-nos com a ramat, per així continuar ells com a pastors, asseguts sota l'ombra d'un arbre, mentres els gossos els vigilen el ramat.

Els (els poders fàctics) a l'igual que el nazisme, els interessa un prototip d'home fet a la seva mida, en què s'ha de tenir més de 30 anys i menys de 70, ser *guapetó*, estar casat, tenir *pasta*, d'una altura mitjana d'1,80 metres, ser catòlic, apostòlic i romà, de dreta moderada (també es permet ser d'esquerra moderada, si la cartera i el compte corrent del banc són de dretes).

En fi procurar de no regar, perquè totes aquelles flors nascudes a la primavera del 68 es pansexin fins arribar a la seva mort, o sigui que continuem marginats i capats, ja que una nova joventut com la del 68 podria ser molt perillosa per a una societat de merda i regida sota un nou ordre internacional.

Jomaes

Escrit a Aspa, mentres per la finestra veia com una fina pluja queia a l'assedegada terra. fina per treure la pols, ja que per treure tota la brutícia, deu-n'hi-dó la que hauria de caure.

Polítics eterns

Cada cop que hi ha eleccions a l'estat espanyol, al nostre país o als ajuntaments, penso que això de la continuïtat indefinida d'uns mateixos candidats és del tot negatiu per aquest règim que ens hem acostumat a dir democràcia. No solament això, sinó que també trobo totalment negatiu que unes mateixes persones liderin o dirigeixin un determinat partit gairebé d'una manera vitalícia. Estic d'acord que molts cops, però no sempre, la persona que encapçala una llista electoral és la millor que té aquell partit i per això una i una altra vegada és el primer de la llista per aquestes o aquelles eleccions.

Molts dels candidats que van sortir a les eleccions del 1977 són els mateixos que sortiran elegits en les eleccions actuals i que, un cop esgotada aquesta nova legislatura portaran vint anys de parlamentaris. Em costa de creure que en aquest llarg període no hagi sortit cap altra persona jove més capacitada. De fet i de la manera que estan estructurats els partits és gairebé impossible que les noves generacions, per ben preparades que arribin, desbanquin els líders consolidats, ja que aquests, pel fet de ser els *caps* ja els pertoca (per costum o per consents) tornar a encapçalar les llistes electorals. El (o la) que puja s'haurà d'esperar que aquest/a es mori o se'n cansi (això de cansar-se, pel que es veu, és molt difícil) per poder accedir a encapçalar una llista amb cara i ulls, vull dir una llista amb possibilitats garantides de sortir elegit, ja que on no hi ha cap possibilitat sí que els líders canvien, només cal donar un cop d'ull a les llistes dels partits minoritaris o testimonials per adonar-se que els joves, aquí, sí que hi són presents.

Penso que fóra bo que tots els càrrecs, fins i tot els de secretari general d'un partit, fossin renovables cada quatre o cinc anys i que la

persona sortint no es pugues tornar a presentar fins al cap dels quatre o cinc anys. D'aquesta manera la cúpula dels partits s'aniria renovant amb gent nova, amb aptituds noves i amb idees noves. Les persones de bàlua (si tanta diferència hi hagués) podrien manar quatre anys sí, i quatre anys no, per la qual cosa es podria anar veient la validesa dels altres homes i dones del mateix partit. Això mateix és el que s'hauria de fer als ajuntaments o a la Generalitat...

Quam parlem de corrupció hauríem d'admetre que, aquesta, en bona part és possible per la perpetuïtat de les persones en un mateix càrrec, ja que una persona que sap que al cap de quatre anys haurà de deixar aquell càrrec no li seria tan còmode passar-se de rosca i això per dues raons principals: primera perquè no tindria gaire temps per ser *temptat* i segona, perquè tindria moltes més possibilitats de ser descobert, la qual cosa ben sovint, evitaria que aquest individu s'arrisqués a passar-se en les seves funcions. Fet i fet, penso que, la corrupció comença quan un home està massa segur en la seva poltrona o al seu ascó.

Per un altre costat, penso també, que aquella persona que arriba per primera vegada a exercir un càrrec polític de responsabilitat, ho fa amb més il·lusió i amb més entusiasme que un que ja porta deu o quinze anys en la seva ocupació; il·lusió i entusiasme que gairebé sempre generen ganes de treballar i de demostrar que les coses es poden fer millor, ben lluny de la rutina dels que ja saben que el que no es fa avui és pot fer demà i que si no es fa, tant se val.

A. Costafreda

AMB POQUES PARAULES

Dolç Esforç

L'any 1968 es formava a Artesa la colla sardanística *Dolç Esforç*. Vint-i-cinc anys després, el dia 6 de maig de 1993, els integrants d'aquella colla, una mica més entrats en anys i en carns, tornaven a refer el rotlle de la nostra dansa. Dues sardanes compostes pel Sr. Gil, del tot delicioses (es podrien interpretar cada Festa Major) una dedicada a Artesa i l'altra a la Femosa, completaven l'acte d'homenatge i remembrança.

Alguns dels sardanistes confessaven que aquella havia estat, llavors, una manera de sortir del poble, un poble que iniciava un procés, ja del tot irreversible, de fugida del jovent. Però, com diu la dita, *roda el món i torna al Born* aquell mateix poble d'on escapaven servia per reunir-los altra volta. El mateix poble que llavors els semblava tan petit, tan insignificant, acollia amatent els passos de la dansa i completava novament el seu cercle vital.

Dolç Esforç fou una realitat breu, durà només fins a l'any 1971, molt curta per deixar una petjada prou fonda i continuada. Parlem, doncs, insistim altra volta en la nostra incapacitat, probada, per fornir una tradició cultural sòlida: les coses a casa nostra no duren ni un Jesús. Però, també per aquest motiu, *Dolç Esforç* val una

celebració: no tenim gaire per celebrar.

Passa el temps, de les coses a penes no en resta res: una imatge esborradissa, pretesament idealitzada; convenientment augmentada, corregida i millorada pel sedàs de la distància. Amb el temps es guanyen anys, quilos i mala memòria. I es necessita, com l'aire, creure que tal vegada fórem joves d'esperit generós, d'ànima lleugera i confiada. Que allò que féiem significava alguna cosa. Que no vam perdre el temps, que els anys no han passat endebades. Per això ens calen homenatges, aniversaris, celebracions, per fixar allò viscut, per oblidar que, fet i fet, tot són faves comptades.

Va ser bonic: només sigui per omplir un diumenge de maig, fent i desfent danses, fent i desfent records. Encara que els records, ai las, siguin petites traicions a la memòria.

Felip Gallart i Fernández

QUAN VA COMENÇAR A PLOURE?

Segons la Bíblia, Déu, disgustat de la malícia dels homes i les dones, va fer caure sobre la terra un terrible aiguat per exterminar l'ésser humà de la faç de la terra. Només va sobreviure del terrible aiguat conegut com el Diluvi Universal, Noé, la seva família i una parella (mascle i femella) de tots els animals que vivien per sobre de la terra, tots embotits dins la gran arca de fusta de gòfe que Déu havia manat de construir a Noé i no només pels éssers vius, sinó també menjar i beure per més de dos mesos llargs que va durar la *travessa*. Segons diu la Bíblia va ploure durant quaranta dies i quaranta nits i l'aigua va pujar quinze colzades per sobre de la muntanya més alta.

No serem nosaltres els qui discutirem la inversemblança o no d'aquesta història, però en cas de ser certa, el Diluvi devia començar cap a meitat del mes de maig (la Bíblia no diu res de quina època o dia de l'any va començar el gran aiguat) i per ser més exactes nosaltres apuntem que va ser el dia 13, dia en què s'escau la festa de Sant Pere Regalat. Si la Bíblia no diu ni una cosa ni l'altra, no hi veiem cap impediment per a creure que la data que assenyaem sigui la correcta. La nostra tradició (o la creença) popular, diu que si plou per Sant Pere Regalat plou quaranta dies de filera (suposem que vol dir quaranta dies i quaranta nits) i si la tradició ho diu

deu de ser per alguna cosa; no creiem que algú se l'hagués empescat per a confondre la gent. Tampoc creiem que, en aquest país, cap ésser vivent hagi vist mai ploure quaranta dies seguits... així que si la nostra tradició diu això és que ja ve d'un temps remotíssim; d'algú que si que va veure el Diluvi i ho va contar al seus decendents i aquests al seus i així durant generacions a través dels segles i dels mil·lenis. Nosaltres no en tenim cap dubte; si mai hi va haver un diluvi, aquest va començar per Sant Pere Regalat.

Segurament què també de llavors són aquestes frases i dites populars: *que plogo fins que los àngels begon a xumo, sempre plou sobre mullat, no plou mai a gust de tots, plou a bots i barrals, plou a gotacanal, plou pels descosits, l'aigua fa barrancs, aigua als ordins, etc., etc.* i sempre hi ha algú que diu: *és com si sentís ploure*.

Nosaltres hem apuntat amb il·lusió aquesta data perquè estem segurs que els futurs historiadors bíblics l'hauran de tenir en compte, encara que sabem que algú ens pugui titllar de ximplets i en envii a *pastafang amb lo morro* o encara pitxor; que en envii *allí on paren las aigües*. Bé, tot plegat és una opinió tan bona com una altra, però ens sabria molt de greu que aquest escrit no fos més que *paper mullat*.

Pere Arnau

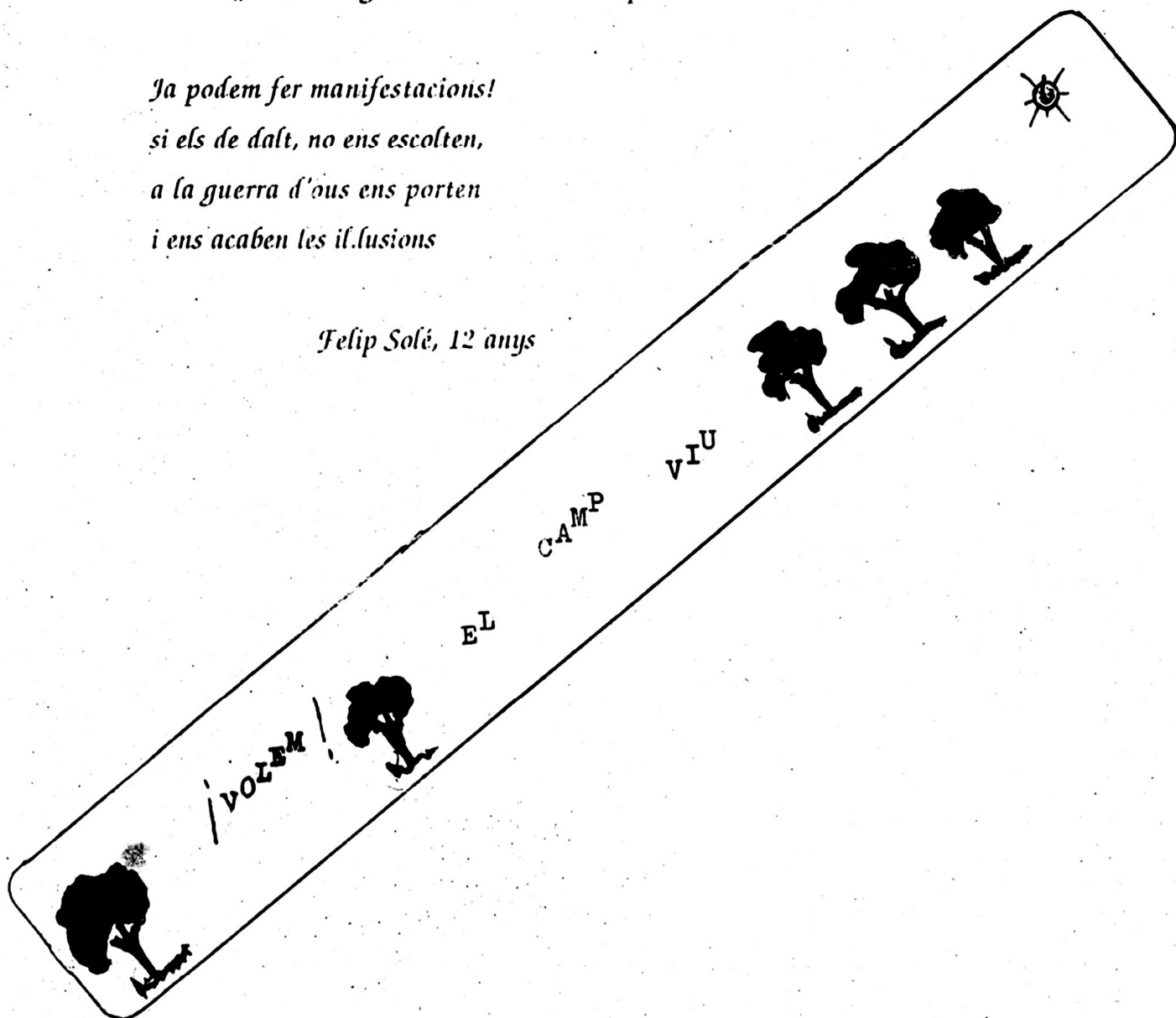
El camp en hores baixes

A l'estiu la fruita collim,
a la tardor els sacs d'ametlles omplim,
a l'hivern els camps sembrem
i a la primavera la nova collita esperem.

La suor al camp s'ha gastat,
per quatre peles que ens han donat,
ni un xiclet ens podem comprar,
com això no s'arregli! no sé on anirem a parar.

Ja podem fer manifestacions!
si els de dalt, no ens escolten,
a la guerra d'ous ens porten
i ens acaben les il·lusions

Felip Solé, 12 anys

FOLKLORE ARTESENC

Jocs i entreteniments (18)

EL PARE CARABASSER

El Pare Carabasser era un divertiment en el qual hi jugaven tant xiquetes com xiquets. Els jugadors es posaven asseguts en una rotllana, per ordre de numeració, ja que cadascú tenia un número que anava de l'u (el primer) al nombre que fossin, que podien ser molts. Entre els jugadors que tenien el primer i el darrer número, s'hi posava el que feia de *Pare Carabasser* que era el que menava el joc. Un cop tots al seu lloc i amb el número que els corresponia ben après, el Pare carabasser començava el joc tot dient:

-El Pare Carabasser quan va morir va deixar x carabasses.

El jugador que tenia el número que havia dit el Pare Carabasser, sense perdre pito, havia de dir (suposant que el jugador tingués el número 5):

Com cinc, deu! (o el núm. que fos) Mai ningú, ni el *Pare Carabasser*, no podia dir un número més alt del nombre de jugadors o jugadores que hi participaven. L'altre jugador aludit (pel número que tenia), al seu torn i sense badar havia de fer el mateix:

-Com deu, una!

Qualsevol jugador en sentir el seu número, podia tornar *la pilota* al Pare Carabasser:

-Com una, el Pare Carabasser!

En aquest moment el Pare Carabasser tornava a començar el joc de la mateixa manera: *lo Pare Carabasser quan va morir...*

Tots els jugadors o jugadores havien d'estar el màxim d'atents al joc per no distreure's en sentir el seu número i poder rebotar a temps. Si es descuidava o s'equivocava en dir un número que no hi fos o s'embarbussava o feia alguna altra mena d'incorrecció de paraules, havia de pagar penyora (qualsevol peça de roba o altra cosa que es portava a sobre) la qual havia de dipositar-la al centre de la rotllana.

Ara l'un, ara l'altre, anaven deixant les penyores al centre i un cop el joc es donava per acabat (per decisió dels jugadors) si hi havia temps o s'estava de bon humor, es passava a repartir les penyores pel procés habitual. El Pare Carabasser o un altre jugador, agafava una penyora i aixecant-la enlaire perquè tots la puguessin veure, deia: *De qui és aquesta penyora?* i el seu propietari responia: *De una servidora (o d'un servidor)* i l'altre continuava: "Què faràs per a recuperar-la?". *El que vos em*

maneu i llavors li manava fer alguna facèssia ja acostumada. Fet i fet, tot això era una manera més d'allargar el divertiment.

SANT JOAN DE LES CANADELLES

Aquest era també un joc tant de xiquets com de xiquetes i a voltes, fins i tot, jugaven barrejats. Hi podien participar tants jugadors com vulguessin.

Tots els jugadors o jugadores que prenien part en aquest esbarjo, s'agafaven de les mans, amb els braços estirats, però no rígids, fent d'aquesta manera una llarga cadena. Els jugadors de cada punta de la cadena feien de pares, el pare es quedava immòbil al seu lloc, mentre que la mare es desplaçava amb tota la rècula de jugadors al seu darrera. Per començar, quan tots els jugadors ja estaven afilerats, el pare i la mare mantenien aquest diàleg:

-Sant Joan de les Canadelles?

-Mani senyor.

-Quantes fulles hi ha a l'arbre?

-Vint-i-un canó.

-Pa d'ordi?

-Pa de segó!

-Per on passaran aquesta pobra gent?

-Pel Pont de...

(Aquest Pont de ... igual podia ser el Pont de les Punxes, com el de les Brases, de les Llangonisses, de la Pluja, etc. etc. per citar només els ponts més populars).

Un cop dit el nom del pont per on s'havia de passar, la mare seguida de tota la quitxalla, sense deixar-se de les mans, anaven avançant cap a l'altra punta tot cridant, segons pel pont que passaven: *ai que em punxo, ai que em cremo, ai que bones, ai que em mullo*, etc. La mare i tots els altres passaven per sota del pont dels braços del que feia de pare i del primer jugador. En haver passat tots, el primer jugador que no podia deixar-se de les mans quedava mirant enfora amb els braços creuats sobre el seu pit. Quan la mare tornava a ser al seu lloc, es recomençava el mateix diàleg, i de la mateixa manera (cridant el que tocava a cada pont) passaven per sota dels braços del primer i segon jugadors, quedant aquest també mirant endarrera. Quan tots els jugadors ja tenien els braços creuats per davant del seu pit i mirant enfora, el pare i la mare es donaven les mans, quedant també mirant enfora i amb els braços encreuats, fent ara una gran rotllana. En aquesta posició començaven a estirar-se els braços cap a l'esquerra i cap a la dreta, fent un moviment de serra (o xerrac) cridant tots: *nyigo-nyago-nyigo-nyago*, cada cop més depressa fins que es trencava la cadena, llavors, ja tots desfets de les mans, s'empaitaven a cops de cul tot cridant: *culades al boc-culades al boc*, fins que se'n cansaven.

A. C.

